

Codex Vindobonensis 2554 (περί τὸ 1220, Βιβλιοθήκη τῆς Βιέννης)

80 χρόνια
Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων
καὶ περιοδικοῦ Ἄκτινες

Σάββατο 1 Δεκεμβρίου 2018

Πρόγραμμα Έκδηλώσεως

09:30 Χαιρετισμοί

09:45 Πρόλογος

«Ἡ Χριστιανικὴ Ἑνωσιὴ Ἐπιστημόνων καὶ τὸ
περιοδικὸ Ἀκτίνες»

Γιάννης Κ. Τσέντος, Δρ Φιλοσοφίας

10:00 «Ἐπιστήμη καὶ Πίστη»

Γεώργιος Κοντόπουλος,

Ὁμ. Καθηγητὴς Ἀστρονομίας Πανεπιστη-
μίου Ἀθηνῶν, Μέλος Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Ἑρωτήσεις

11:00 Διάλειμμα

11:30 «Τὸ γονιδίωμα... Ματθ. 25, 14-15, Ματθ.
10, 34-35»

Στυλιανὸς Ε. Ἀντωναράκης,

Ὁμ. Καθηγητὴς Ἰατρικῆς Γενετικῆς Πανεπι-
στημίου τῆς Γενεύης, Μέλος Ἑλβετικῆς Ἀκα-
δημίας Ἰατρικῶν Ἐπιστημῶν

Ἑρωτήσεις

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
«ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΗ»

Ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Πίστη δὲν βρίσκονται σὲ ἀντίθεση. Ὅμως στὸ παρελθὸν ὑπῆρξαν πολλές περιπτώσεις φαινομενικῶν ἀντιθέσεων. Πρώτη αἰτία ἦταν τὸ ὅτι μερικοὶ ἐπιστήμονες ἔβγαλαν αὐθαίρετα συμπεράσματα ἐναντίον τῆς πίστεως, ποὺ δὲν στηρίζονταν στὴν ἐπιστήμη. Δίνονται παραδείγματα ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς Ἐπιστήμης στὴν Ἀστρονομία καὶ στὴν Κβαντομηχανικὴ καὶ τονίζεται ἡ σημασία τῆς Ὄντολογίας.

Περιγράφεται ἰδιαίτερος ἡ θεωρία τοῦ Πολυσύμπαντος.

Δεύτερη αἰτία ἦταν ἡ λανθασμένη στάση ὠρισμένων ἀπολογητῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ ἐδῶ δίνονται διάφορα παραδείγματα.

Στὴ συνέχεια τονίζονται ὠρισμένες σύγχρονες ἐξελίξεις τῆς Ἐπιστήμης ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴν Χριστιανικὴ Κοσμοθεωρία.

A) Ἡ δημιουργία τοῦ Σύμπαντος. Τί νόημα ἔχει ὁ ἰσχυρισμὸς μερικῶν ὅτι τὸ Σύμπαν ἔγινε τυχαία; Καὶ τί σημαίνει ὅτι τὸ Σύμπαν εἶναι μία ἀναδιάταξη τοῦ μηδενός;

B) Ἡ σκοπιμότης τῶν Φυσικῶν νόμων (ἀνθρωπικὴ ἀρχὴ) καὶ

Γ) Ἡ σκοπιμότης στὴν ἐξέλιξη τῆς ζωῆς.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ ἐξέλιξη τῆς Ἐπιστήμης δὲν ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν πίστη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΑΝΤΩΝΑΡΑΚΗ
«ΤΟ ΓΟΝΙΔΙΩΜΑ»

Γιατί ἡ γνώση τῶν γονιδιωμάτων τῶν ἀνθρώπων καὶ ἄλλων ἐμβίων ὄντων εἶναι σημαντική:

1. Τὸ γονιδίωμα εἶναι ἓνα «κείμενο» πληροφοριῶν γιὰ τὴ βιολογικὴ ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν προδιάθεσή του σὲ γενετικές ἀσθένειες.

2. Τὸ γονιδίωμα τοῦ κάθε ἀνθρώπου διαφέρει λίγο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα γονιδιώματα τῶν συνανθρώπων του. Ἡ ποικιλομορφία αὐτὴ καθιστᾷ τὸν κάθε ἄνθρωπο μοναδικὸ στὸν πλανήτη μας (ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μονοωογενῆ δίδυμα ἀδελφία).

3. Ἡ σημασία τῆς γνώσης τοῦ γονιδιώματος εἶναι σημαντικὴ στὴν ἰατρικὴ γιὰ τὴ διάγνωση, πρόγνωση καὶ θεραπεία.

4. Ἡ γνώση τοῦ γονιδιώματος ἐμπεριέχει ἠθικά, νομικά, κοινωνικά καὶ οἰκονομικά προβλήματα γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ κοινωνίες καλοῦνται νὰ πάρουν θέση καὶ νὰ ἀποφασίσουν / προτείνουν λύσεις.

5. Τὸ γονιδίωμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐκτεταμένες ὁμοιότητες μὲ τὰ γονιδιώματα τῶν θηλαστικῶν καὶ ὄλων τῶν ἄλλων ἐμβίων ὄντων. Ἡ γνώση αὐτὴ στηρίζει τὴ θεωρία τῆς ἐξέλιξης.

6. Ἡ χριστιανικὴ θεολογία καλεῖται νὰ περιλάβει σοβαρὰ τὴ γονιδιωματικὴ γνώση στὴ σύγχρονη «κατανόηση» τοῦ Θεοῦ, ὅπως αὐτὴ ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τὰ κείμενα, τὴν παράδοση καὶ τὴν προσωπικὴ ἐμπειρία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BROOKE JOHN, *Έπιστήμη και Θρησκεία*, Ήράκλειο: Π.Ε.Κ., 2008.

COLLINS FRANCIS, *Η γλώσσα του Θεού. Ένας έπιστήμονας δίνει μαρτυρία για την πίστη* (μετάφραση Θρασύβουλος Κετσέας), Αθήνα: Έκδόσεις Παπαζήση, 2017².

DAVIES PAUL, *Eerie Silence*, Mariner Books, 2011.

DAVIES PAUL, *The Mind of God* (Science and the Search for Ultimate Meaning), Penguin Books, 1993.

FAROUKI NAYLA, *Πίστη και λογική*, Αθήνα: Τραυλός, 1997.

GIBERSON KARK AND COLLINS FRANCIS, *The Language of Science and Faith*, SPCK, InterVarsity Press, 2011.

GOULD STEPHEN, *Έν αρχή ην ο Λόγος. Για τη συμφιλίωση Θρησκείας και Έπιστήμης*, Αθήνα: Τραυλός, 2000.

HAWKING STEVEN, *Τò χρονικό του χρόνου*, Έκδόσεις ΚΑΤΟΠΤΡΟ, 1988.

KÜNG HANS, *Η αρχή των πάντων. Φυσικές έπιστήμες και θρησκεία* (μετάφραση Εύαγγελος Θεοδώρου), Αθήνα: Έκδόσεις Ούρανός, 2012.

MCGRATH ALISTER, *Η αυταπάτη του Dawkins. Ο άθειστικός φονταμενταλισμός και η άρνηση του Θεού* (μετάφραση Βασίλης Άδραχτάς), Αθήνα: Έκδόσεις Ούρανός, 2008.

POLKINGHORN JOHN, *Belief in God in an Age of Science*, Yale University Press, 1998.

POLKINGHORN JOHN AND BEALE NICHOLAS, *Questions of Truth*, Westminster John Knox Press, 2009.

POLKINGHORNE JOHN, *Έπιστήμη ή Θεός;*, Αθήνα: Τραυλός, 1997.

Science, Technology and Human Values, Academy of Athens, May 2-4, 2007, International Symposium Proceedings, Edit. L.C. Christophorou, C. Drakatos.

THIRRING W, *Cosmic Impressions. Traces of God in the Laws of Nature*, Templeton Foundation Press, 2007 (π. Διευθυντής του Τμήματος Θεωρίας στο CERN).

Universal Values, Academy of Athens, May 26-28, 2004, International Symposium Proceedings, Edit. L.C. Christophorou, G.Contopoulos.

WEINBERG STEVEN, *Τὰ τρία πρώτα λεπτά. Μια σύγχρονη άποψη για την προέλευση του Σύμπαντος*. Έκδόσεις OCTAVISION, 2006.

ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, *Η χριστιανική πίστις εις τον αιώνα της έπιστήμης*, Αθήνα: Σωτήρ, 1977³.

ΓΙΑΜΒΡΙΑ ΧΡΗΣΤΟΥ, *Ἡ Ἐξέλιξη, Ὁ Δαρβίνος, Ὁ Ἄνθρωπος*, Χριστιανική Ἑνωσιή Ἐπιστημόνων, Ἀθήνα, 2008. (Παρατίθεται σχετική βιβλιογραφία).

ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ ΜΙΧΑΗΛ, *Γεωλογικὲς προσεγγίσεις στὴν «Ἐξαήμερο» τοῦ Μ. Βασιλείου*, Ἀθήνα: Ἀρμός, 2007.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ, Ἀθήνα, 1946.

Διεπιστημονικό Συνέδριο: Ἀρχὴ καὶ ἐξέλιξη τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου μὲ ἀναφορὰ στὴν Ἐξαήμερο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, 17-18/10/2017, Κοσμητεία Θεολογικῆς Σχολῆς ΕΚΠΑ.

Ἐπιστήμες, Τεχνολογίες αἰχμῆς καὶ Ὁρθοδοξία: Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰωβηλαῖον 2000, Διεθνὲς Ἐπιστημονικό Συνέδριο, Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «Δημόκριτος», 4 – 8 Ὀκτωβρίου, Ἀθήνα: Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 2002.

Ἡ ἀνθρωπικὴ ἀρχή: Ἔργασίες τοῦ 2ου Συνεδρίου γιὰ τὴν Κοσμολογία καὶ τὴ Φιλοσοφία, Ἐκδόσεις Σύναλμα, 1999 (Cambridge University Press, 1993).

Ἡ ἐπιστῆμη ὀμιλεῖ, Ἀθήνα: Ζωή, 1979⁴ (ἀναθεωρημένη καὶ ἐπηξημένη).

ΚΑΤΣΑΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, «Φυσικὲς ἐπιστήμες καὶ Θεός», *Ἀκτίνες* (1999) 298-303.

ΚΑΥΚΙΟΥ ΝΙΚΗΤΑ, «Μοντέλα προσέγγισης τῶν σχέσεων ἐπιστῆμης καὶ χριστιανικῆς θεολογίας. Σύγκρουση, ἀλληλοσυμπλήρωση, διάλογος, συνύφανση, ἄμεση ἀλληλεπίδραση» (<http://psyche.gr/modepistheol.htm>).

ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ – ΚΩΤΣΑΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, *Κοσμολογία. Ἡ δομὴ καὶ ἡ ἐξέλιξη τοῦ Σύμπαντος*, Ἀθήνα 1984.

Κοσμοθεωρία καὶ Ζωή. Τιμητικὴ προσφορὰ στὴ μνήμη τοῦ Καθηγητοῦ Ἀλέξανδρου Τσιριντάνη, Ἀθήνα: Ἐκδόσεις Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων, 1980.

ΚΩΤΣΑΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, *Αἰτιότης καὶ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως*, Ἀθήνα: Ζωή, 1981.

ΚΩΤΣΑΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, *Ἡ Ἐξαήμερος κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον καὶ τὴν Ἐπιστῆμη*, Ἀθήνα: Ζωή, 1983.

ΚΩΤΣΑΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, *Τὸ μεγάλο πρόβλημα: Θεὸς καὶ Κόσμος*, Ἀθήνα: Ζωή.

ΜΗΤΡΟΠ. ΑΧΕΛΩΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ, *Ἡ κτίσις. Ὁρθόδοξη Κοσμολογία καὶ Οἰκολογία*, Ἐκδόσεις Τήνος, 2002.

Χατζηνικολάου

ΜΠΕΝ ΚΩΣΤΑ, *Θρησκεία, ἐπιστῆμη, φιλοσοφία. Ἡ θρησκευτικὴ πίστη σὲ ἀρμονία μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ γνώση καὶ τὴ φιλοσοφικὴ φρόνηση*, Ἀθήνα: Πόλις, 2010.

Ο κόσμος στην έπιστήμη και τή θρησκεία. Διάλογος ανάμεσα στη σύγχρονη έπιστήμη και τήν όρθόδοξη παράδοση (έπιμέλεια Άργύρης Νικολαΐδης), Θεσσαλονίκη: Άφοι Κυριακίδη Έκδόσεις Α.Ε., 2018.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, *Άπό τὰ κουάρκ μέχρι τò Σύμπαν*, Πανεπιστημιακές Έκδόσεις Κρήτης, 2018⁵.

Όρθοδοξία και Φυσικές Έπιστήμες. Μιά κοινή πορεία; Διημερίδα Ί.Μητροπόλεως Ήλειας, Ένωσης Έλλήνων Φυσικών κ.ά, 10-11 Ίανουαρίου 2009, Πύργος: Έκδοσις Ί.Μητροπόλεως Ήλειας,, 2010.

ΤΡΕΜΠΕΛΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, *Άπολογητικά Μελέται, Β' «Αυτός είπε και έγενήθησαν», έκδοση 5η, 1994 και Γ' «Ο άνθρωπος», 1989. Έκδόσεις Άδελφότητος Θεολόγων «Ο Σωτήρ», 1994.*

ΤΣΙΡΙΝΤΑΝΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, *Γιά μιὰ πορεία με έπίγνωση*, Έκδόσεις Συζήτησις.

ΤΣΙΤΣΙΓΚΟΥ ΣΠΥΡΟΥ, *Θρησκεία και έπιστήμη*, Άθήνα: Tremendum - Κωνσταντίνος Βουτζουλίδης, 2010.

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ (Μητρ. Μεσογαίας), *Έλεύθεροι άπό τò Γονιδίωμα. Προσεγγίσεις Όρθόδοξης Βιοηθικής*, Άθήνα: Έκδοση τού Κέντρου Βιοϊατρικής Ήθικής και Δεοντολογίας, 2002.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΛΟΥΚΑ, *Άκαδημαϊκού, Βήματα στην Έπιστήμη και τή Ζωή*, Άθήνα: Σύλλογος πρòς Διάδοσιν Όφελίμων Βιβλίων, 2009.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://narses.hpdst.gr/sites/narses.hpdst.gr/files/Narses%20Bibliography.pdf>

<http://www.cis.org.uk/>

http://www.eie.gr/nhrf/educational_activities/2017_science_religion/NHRF_Schools2017_ScienceReligion.html

http://www.eie.gr/nhrf/institutes/ihr/news/2015/03-05_09_2015_Science_Religion_Programme.pdf

<http://www.pemptousia.gr/video/epistimi-ke-thriskia-stin-ekpedefsi-enas-agonos-antagonismos-a-meros>.

<https://templeton.org/>

<https://www.journals.uchicago.edu/doi/pdfplus/10.1086/688704>

<https://www.vofoundation.org/faith-and-science/>

www.antifono.gr

www.xee.gr

ΡΗΣΕΙΣ ΚΟΡΥΦΑΙΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Κοπέρνικος: «Τὸ νὰ γνωρίσουμε τὰ μεγάλα ἔργα τοῦ Θεοῦ, τὸ νὰ κατανοήσουμε τὴ σοφία, τὴ μεγαλοσύνη καὶ τὴ δύναμή Του, τὸ νὰ ἐκτιμήσουμε σὲ κάποιο βαθμὸ τὴ θαυμάσια λειτουργία τῶν νόμων Του, ἀσφαλῶς ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ εἶναι ἕνας εὐχάριστος καὶ ἀποδεκτὸς τρόπος λατρείας τοῦ Ὑψίστου, γιὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἄγνοια δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι περισσότερο εὐγνώμων ἀπὸ τὴ γνώση» (παρά: Francis Collins, *Ἡ γλώσσα τοῦ Θεοῦ*, 2009, σελ. 199).

Albert Einstein (Νομπέλ Φυσικῆς 1921):

«Ἡ Θρησκεία χωρὶς τὴν Ἐπιστήμη εἶναι τυφλὴ καὶ ἡ Ἐπιστήμη χωρὶς τὴν Θρησκεία εἶναι χωλὴ».

Στὸ γραφεῖο τοῦ Einstein, στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Princeton, εἶναι χαραγμένη μιὰ ἐπιγραφή, μιὰ φράση ποὺ συνήθιζε νὰ λέει ὁ Einstein: "Raffiniert ist der Herr Gott aber Boshaft ist er nicht". Δηλαδή, εἶναι λεπτεπίλεπτος ὁ Θεός, ἀλλὰ δὲν εἶναι κακεντρεχῆς (μὲ τὴν ἔννοια ὅτι δὲν προσπαθεῖ νὰ μᾶς ξεγελάσει).

Walter Thirring (διακεκριμένος Μαθηματικὸς Φυσικὸς, διετέλεσε Διευθυντὴς τοῦ Τμήματος Θεωρίας τοῦ CERN):

«Ὁ Θεὸς κατευθύνει τὴν ἀνάπτυξη τῆς δημιουργίας του, ὥστε ἡ εἰκόνα του, τὰ ἀνθρώπινα ὄντα, νὰ μπορέσουν νὰ ὑπάρξουν. "Κατευθύνει", σημαίνει, μὲ ἕναν τρόπο ποὺ μπορεῖ νὰ φαίνεται τυχαῖος ἢ ἀναγκαῖος... Ἐχοντας ἀναγνωρίσει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ τὸ χρησιμοποιοῦμε γιὰ νὰ καθοδηγεῖ τὶς πράξεις μας» (Cosmic Impressions: Traces of God in the Laws of Nature, Templeton Foundation Press, 2007, σελ. 161).

Fred Hoyle (διακεκριμένος Ἀστρονόμος) θεωρεῖ τὴ σύμπτωση σύνθεσης ἄνθρακα – ὀξυγόνου σὲ ἀστέρες τόσο ἐξαιρετικὴ μὲ τὴ διαδικασία τριῶν πυρήνων τοῦ στοιχείου ἡλίου, ποὺ τοῦ φαίνεται σὰν «στημένη» δουλειά:

«Κάποιος ὑπερνοήμων ἔχει παίξει μὲ τὴ φυσικὴ, ὅπως καὶ μὲ τὴ χημεία καὶ τὴ βιολογία...»

Carlo Rubbia (βραβεῖο Nobel Φυσικῆς 1984 γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τῶν θεμελιωδῶν σωματιδίων W καὶ Z, πιστοποιώντας τὴν ἐνοποίηση τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν μὲ τὶς ἀσθενεῖς ἀλληλεπιδράσεις):

«Σὰν ἐπιστήμονας – ἐρευνητὴς, εἶμαι πολὺ ἐντυπωσιασμένος ἀπὸ τὴν τάξη καὶ τὴν ὁμορφιὰ ποὺ βρίσκω στὸ σύμπαν καὶ μέσα στὰ ὑλικά ἀντικείμενα. Καὶ σὰν παρατηρητὴς τῆς φύσεως, δὲν μπορῶ νὰ ἀγνοήσω τὴν ἰδέα ὅτι ὑπῆρξε ἀνώτερη τάξη πρὶν

υπάρξουν τὰ πράγματα... Αυτό συνομολογεί τὴν ὕπαρξη μιᾶς διάνοιας (intelligence) σὲ ἀνώτερο ἐπίπεδο, πέρα ἀπὸ τὴν ὕπαρξη τοῦ ἴδιου τοῦ σύμπαντος» (Neue Züricher Zeitung, Μάρτιος 1993)

Stephen Hawking (διακεκριμένος Κοσμολόγος), ἀναφερόμενος στὴν παρατηρούμενη ἐξαιρετικὰ λεπτὴ ρύθμιση τῶν παραμέτρων γιὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ σύμπαντος εἶχε πεῖ:

«Εἶναι δύσκολο νὰ ἐξηγήσουμε γιατί τὸ σύμπαν ἄρχισε μὲ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν τρόπο, παρὰ μόνο ἂν τὸ ἀποδεχθοῦμε σὰν ἐνέργεια ἐνὸς Θεοῦ ποὺ σκόπευε νὰ δημιουργήσει ὄντα σὰν ἐμᾶς» (A brief history of time, 1988, σελ. 144).

Wolfgang Pauli (βραβεῖο Nobel Φυσικῆς 1945) συνήθιζε νὰ λέει γιὰ προτάσεις ποὺ ἀφοροῦσαν τὴ φύση καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ἀποδειχτοῦν, ἀλλὰ καὶ οὔτε νὰ ἀπορριφθοῦν (ὅπως συμβαίνει σήμερα μὲ τὴν ἰδέα τοῦ πολυσύμπαντος):

«Αὐτὸ δὲν εἶναι οὔτε κἂν λάθος, ἀλλὰ πλήρης ἀνοησία»

Paul Davies (θεωρητικὸς φυσικὸς – Κοσμολόγος) ἀναφερόμενος στὶς ἐξόχως εἰδικές συνθήκες ποὺ χαρακτηρίζουν τὸ Σύμπαν προκειμένου νὰ εἶναι βιοφιλικὸ καὶ νὰ μπορεῖ νὰ φιλοξενήσει ζωὴ μὲ αὐτοσυνειδησία καὶ νοῦ ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ μελετᾷ τοὺς νόμους του:

«Ὁ Δημιουργὸς θὰ ἔπρεπε νὰ διαλέξει ἀπὸ μιὰ ἀπίστευτα μεγάλη συλλογὴ μοντέλων (γιὰ τὸ Σύμπαν) ποὺ ὁ ἀριθμὸς τους σὲ χαρτὶ θὰ γέμιζε τὸ Σύμπαν».

Τὸ βιβλίο του "The Mind of God" (Penguin Books, 1993) («Ὁ νοῦς τοῦ Θεοῦ») τελειώνει μὲ τὴ φράση:

"we are truly meant to be here", «πραγματικὰ ἐννοηθήκαμε νὰ ὑπάρξουμε ἐδῶ».

Francis Collins (διάσημος Γενετιστής, ἐπικεφαλῆς ἐπὶ 15ετία τοῦ δημόσιου Προγράμματος Ἀποκωδικοποίησης τοῦ Ἀνθρωπίνου Γονιδιώματος, γράφει στὸ βιβλίο του "The Language of God" (2006) («Ἡ γλῶσσα τοῦ Θεοῦ», 2009):

«Ἡ ἐπιστὴμη νομιμοποιεῖται μόνο νὰ ἐρευνᾷ τὸ φυσικὸ κόσμο. Εἴτε ἀνιχνεύοντας τὴ δομὴ τοῦ ἀτόμου, τὴ φύση τοῦ σύμπαντος, ἢ τὴν ἀκολουθία τοῦ DNA στὸ ἀνθρώπινο γονίδιο, ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος εἶναι ὁ μόνος ἀξιόπιστος δρόμος γιὰ νὰ βροῦμε τὴν ἀλήθεια γιὰ τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Naί, μπορεῖ πειράματα νὰ ἀποτυγχάνουν θεαματικά, ἐρμηνεῖα πειραμάτων μπορεῖ νὰ εἶναι σφαιερὴ, καὶ ἡ ἐπιστὴμη μπορεῖ νὰ κάνει λάθη. Ἀλλὰ ὁ χαρακτήρας τῆς ἐπιστῆμης εἶναι αὐτοδιορθωτικὸς. Καμία μεγάλη πλάνη δὲν μπορεῖ νὰ παραμείνει γιὰ πολὺ καιρὸ, μπροστὰ στὴν προοδευτικὴ αὔξηση τῆς γνώσης» (σελ. 196).

«Στὸν 21ο αἰῶνα, σὲ μιὰ κοινωνία ὅλο καὶ περισσότερο τεχνολογική, μαίνεται μιὰ μάχη γιὰ τὶς καρδιές καὶ τὰ μυαλὰ τῶν ἀνθρώπων. Πολλοὶ ὑλιστές, ἀναφέροντας θριαμβευτικὰ τὶς προόδους τῆς ἐπιστήμης στὸ νὰ κλείνει τὰ χάσματα τῆς γνώσης μας γιὰ τὴ φύση, δηλώνουν ὅτι ἡ πίστη στὸ Θεὸ εἶναι μιὰ ξεπερασμένη δεισιδαιμονία καὶ καλὰ θὰ κάνουμε νὰ τὴν ἀπορρίψουμε καὶ νὰ προχωρήσουμε. Πολλοὶ ποὺ πιστεύουν στὸ Θεό, βέβαιοι ὅτι ἡ ἀλήθεια ποὺ ἀντλοῦν ἀπὸ πνευματικὴ ἐμβάθυνση εἶναι πιὸ μόνιμης ἀξίας ἀπ' ὅ,τι οἱ ἀλήθειες ἀπὸ ἄλλες πηγές, βρίσκουν τὶς προόδους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας σὰν ἐπικίνδυνες καὶ ἀναξιόπιστες. Οἱ θέσεις σκληρύνονται. Οἱ φωνές γίνονται πιὸ διαπεραστικές. Θὰ γυρίσουμε τὶς πλάτες μας στὴν ἐπιστήμη γιατί θεωρεῖται ὡς ἀπειλὴ γιὰ τὸ Θεό, ἐγκαταλείποντας ὅλη τὴν προοπτικὴ τῆς προόδου στὴν κατανόησή μας γιὰ τὴ φύση καὶ στὴν ἐφαρμογὴ τῆς γιὰ τὴν ἀνακούφιση τοῦ πόνου καὶ τὴν καλύτερευση τῆς ἀνθρωπότητας; Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, θὰ γυρίσουμε τὶς πλάτες στὴν πίστη, συμπεραίνοντας ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἔχει κάνει πιὰ περιττὴ τὴν πνευματικὴ ζωὴ, καὶ ὅτι τὰ παραδοσιακὰ θρησκευτικὰ σύμβολα μποροῦν τώρα νὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ γκραβουῦρες τῆς διπλῆς ἑλικας στοὺς βωμούς μας; Καὶ οἱ δύο αὐτὲς ἐπιλογές εἶναι βαθιὰ ἐπικίνδυνες. Καὶ οἱ δύο ἀρνοῦνται τὴν ἀλήθεια. Καὶ οἱ δύο θὰ μειώσουν τὴν εὐγένεια τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους. Καὶ οἱ δύο θὰ εἶναι καταστροφικὲς γιὰ τὸ μέλλον μας. Καὶ εἶναι καὶ οἱ δύο περιττές. Ὁ Θεὸς τῆς Βίβλου εἶναι ἐπίσης ὁ Θεὸς τοῦ γονιδιώματος. Μπορεῖ νὰ λατρεύεται στὴν Ἐκκλησία ἢ στὸ Ἔργαστήριο. Ἡ δημιουργία Του εἶναι μεγαλοπρεπῆς, ἐπιβλητικὴ, περίπλοκη καὶ ὁμορφὴ - καὶ δὲν μπορεῖ νὰ μπεῖ σὲ πόλεμο μὲ τὸν ἑαυτὸ τῆς. Μόνο ἐμεῖς οἱ ἀτελεῖς ἄνθρωποι μποροῦμε νὰ ἀνοίγουμε τέτοιες διαμάχες. Καὶ μόνο ἐμεῖς μποροῦμε νὰ τὶς πάψουμε» (σελ. 183-184).

«Εἶναι καιρὸς νὰ σημάνουμε μιὰ ἀνακωχὴ σ' αὐτὸν τὸν κλιμακούμενο πόλεμο ἀνάμεσα στὴν ἐπιστήμη καὶ τὴ θρησκεία. Ὁ πόλεμος δὲν ἦταν ποτὲ ἀναγκαῖος. Ὅπως τόσοι πολλοὶ κοσμικοὶ πόλεμοι, αὐτὸς ξεσηκώθηκε καὶ ἐντατικοποιήθηκε ἀπὸ ἐξτρεμιστές καὶ τῶν δύο πλευρῶν ποὺ σήμαναν συναγερμούς καὶ προέβλεπαν ἐπικείμενη καταστροφὴ ἂν δὲν ἐξαφανιζόταν ἡ ἄλλη πλευρά. Ἡ ἐπιστήμη δὲν ἀπειλεῖται ἀπὸ τὸ Θεό, ἐνθαρρύνεται. Ὁ Θεὸς μὲ κάθε βεβαιότητα δὲν ἀπειλεῖται ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη. Αὐτὸς τὴν ἔκανε δυνατὴ. Λοιπὸν ἄς ἀναζητήσουμε μαζὶ νὰ βροῦμε τὸ στέρεο ἔδαφος γιὰ μιὰ, διανοητικὰ καὶ πνευματικὰ, ἱκανοποιητικὴ σύνθεση ὅλων τῶν μεγάλων ἀληθειῶν. Αὐτὴ ἡ ἀρχαία πατρίδα τῆς λογικῆς καὶ τῆς λατρείας δὲν κινδύνευσε ποτὲ νὰ καταρρεύσει. Αὐτὸ δὲν θὰ συμβεῖ ποτέ. Κάνει νεῦμα σὲ ὅλους τοὺς εἰλικρινεῖς ἀναζητητὲς τῆς ἀλήθειας νὰ ἔλθουν νὰ κατοικήσουν ἐκεῖ. Ἀπαντήστε σ' αὐτὴν τὴν κλήση. Ἀφήστε τὶς διαμάχες. Οἱ ἐλπίδες μας, οἱ χαρές μας καὶ τὸ μέλλον τοῦ κόσμου μας ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτό» (σελ. 201).

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΚΟΡΥΦΑΙΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Ἀπὸ τὸ βιβλίο: *Ἡ ἐπιστήμη ὁμιλεῖ...*, Ἀθήναι: Ζωή, 1979⁴.

Max Planck (Νομπέλ Φυσικῆς 1918 «γιά τὶς ἀνακαλύψεις σχετικὰ μὲ τὴν θεωρία τῶν Κβάντα»):

«Ὅπουδὴποτε καὶ ὅσονδὴποτε βαθειὰ ἂν προσηλώσωμεν τὰ βλέμματά μας, πουθενὰ δὲν εὐρίσκομεν καμμίαν ἀντίφασιν μεταξὺ τῆς θρησκείας καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν· ἀντιθέτως μάλιστα, εἰς τὰ κρισιμώτερα ἀκριβῶς σημεῖα εὐρίσκομεν πλήρη συμφωνίαν. Θρησκεία καὶ φυσικὲς ἐπιστῆμες δὲν ἀποκλείουν ἢ μία τὴν ἄλλην, ὅπως φοβοῦνται μερικοί, ἀλλὰ συμπληρῶνουν καὶ καθορίζουν ἄλληλες. Τὴν πλεον χειροπιαστὴν ἀπόδειξιν διὰ τὸ εὐσυμβίβαστον θρησκείας καὶ φυσικῆς μᾶς δίδει, καὶ κριτικῶς ἀκόμη ἐξεταζόμενον, τὸ ἱστορικὸν γεγονός, ὅτι οἱ μεγαλύτεροι φυσιοδίφες ὄλων τῶν ἐποχῶν, ἄνδρες ὅπως ὁ Κέπλερ, ὁ Νεύτων, ὁ Λάϊμπνιτς, ἦσαν ἐμποτισμένοι ἀπὸ βαθειὰν θρησκευτικότητα» (σ. 172-173).

Robert Millikan (Νομπέλ Φυσικῆς 1923 «γιά τὶς ἐργασίες του ἐπὶ τοῦ στοιχειώδους ἠλεκτρικοῦ φορτίου καὶ τοῦ φωτοηλεκτρικοῦ φαινομένου»):

«Ἐξετάζων τὴν ἐπίδρασιν τῆς θρησκείας εἰς τὸ μέλλον, εὐρίσκω, λέγει ὁ Μίλλικαν, ἐκ τῶν προτέρων τὴν οὐσίαν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Χρυσοῦν Κανόνα (δηλαδὴ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου) 'καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως', ὁ ὁποῖος εὐρύτερον ἐξηγούμενος, σημαίνει τὴν εἰς τὸ ἄτομον ἀνάπτυξιν τοῦ αἰσθήματος τῆς κοινωνικῆς εὐθύνης. Αὐτὸς οὗτος ὁ πολιτισμὸς εἰς τὴν τελευταίαν ἀνάλυσιν ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα» (σ. 160).

«Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη, συμπεραίνει, εἶναι, εἰς τὴν ἀνάλυσιν ποὺ ἔκαμα, οἱ δύο μεγάλες ἀδελφές, οἱ ὁποῖες ἔχουν σύρει καὶ διαρκῶς ἔλκουν τὸ ἀνθρώπινον γένος πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ τὰ ἐπάνω. Καὶ οἱ δύο εἶναι ἀναγκαίως στενῶς συνδεδεμένες ... Οἱ δύο λέξεις, συνείδησις καὶ γνώσις, συνδέονται μὲ τὶς λέξεις Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη» (σ. 162).

Louis de Broglie (Νομπέλ Φυσικῆς 1929, «ἐπειδὴ ἀνακάλυψε τὸν κυματικὸ χαρακτήρα τῶν ἠλεκτρονίων»):

«Ὅλες οἱ ἐφαρμογές τῆς ἐπιστήμης δὲν προσκομίζουν ὠφέλειαν καὶ δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τους μπορεῖ νὰ διαπιστώσῃ τὴν πραγματικὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος διότι αὐτὴ ἡ πρόοδος, χωρὶς ἀμφιβολίαν, ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὴν ὄλην διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου» (σ. 109).

«Αναπόφευκτος καὶ λυπηρὴ συνέπεια τῆς προόδου τῆς ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς δυνάμεως τοῦ νὰ καταστρέφη. Εἶπαν μερικοὶ ὅτι ἡ γνῶσις εἶναι δύναμις. Ἀλλά, ἀλλοίμονον! Ἐὰν δύνασαι τὸ καλόν, δύνασαι ἐπίσης καὶ τὸ κακόν! ἡ ἀνθρωπότης τῆς ἐποχῆς μας μὲ τὰ μέσα τῆς καταστροφῆς, τὰ ὁποῖα διαθέτει, ὁμοιάζει μὲ ἓνα παιδάκι ποὺ κρατεῖ ἓνα γεμισμένο περίστροφον εἰς τὰ χέρια του, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνεται τὸν κίνδυνον ποὺ διατρέχει, ὅταν τὸ χειρίζεται. Θέλομεν νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι τὸ παιδάκι θὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς φρονήσεως, προτοῦ συμβῆ καμμία ἀνεπανόρθωτος καταστροφή· ἀλλά, ἐπὶ τοῦ παρόντος εἴμεθα γεμᾶτοι ἀνησυχίας» (σ. 110).

Werner Heisenberg (Νομπέλ Φυσικῆς 1932 «γιά τὴν δημιουργία τῆς Κβαντομηχανικῆς...»). Εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἀτομικὴν Φυσικὴν τὴν ριζοσπαστικὴν «ἀρχὴν τῆς ἀβεβαιότητος»):

«Ὁ Θεός, περὶ τοῦ ὁποίου κάμνομεν τώρα λόγον, εἶναι ὁ Θεός τῆς τάξεως καὶ δὲν δύναμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι μόνον ὁ Θεός, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθυνόμεθα εἰς τὶς θλίψεις μας καὶ εἰς τὸν ὁποῖον στηρίζομεν τὴν ζωὴν μας. Ἡ ἴσως μποροῦμε νὰ εἰποῦμε, ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος κατευθύνει τὴν προσοχήν μας πρὸς τὸ ἓνα μέρος τῆς θείας δραστηριότητος καὶ δι' αὐτὸ ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ χάσωμεν τὴν μεγάλην συνοχήν τοῦ ὅλου, τῆς εἰκόνας τῆς ὁλότητος τοῦ Σύμπαντος» (σ. 130).

«Ὅπου δὲν ὑπάρχουν πλέον πρότυπα, ποὺ θὰ δείχνουν τὸν δρόμον, ἐξαφανίζεται ἡ κλίμαξ τῶν ἀξιῶν καὶ μαζῇ μὲ αὐτὴν ἡ ἔννοια τῶν πράξεων καὶ τῶν θυσιῶν καὶ εἰς τὸ τέλος ἔχομεν πλέον τὴν ἄρνησιν καὶ τὴν ἀμφιβολίαν». Καὶ συμπεραίνει: «Ἡ θρησκεία ἐπομένως εἶναι τὸ θεμέλιον καὶ ἡ βάσις τῆς ἠθικῆς καὶ ἡ ἠθικὴ εἶναι ἡ προϋπόθεσις τῆς ζωῆς. Διότι, διὰ νὰ λέγωμεν, ὅπως ὀφείλομεν, εἰς τὶς καθημερινὲς ἀποφάσεις μας τὸ ναί, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὶς ἀξίες ἢ τουλάχιστον νὰ διαισθανώμεθα τὶς ἀξίες, πρὸς τὶς ὁποῖες θὰ συντονίζωμεν καὶ θὰ κατευθύνωμεν τὴν συμπεριφορὰν μας καὶ τὶς πράξεις μας» (σ. 130-131).

Pascual Jordan (Ἐργάσθηκε γιά τὴν θεμελίωση καὶ ἀνάπτυξη τῆς Κβαντομηχανικῆς καὶ Κβαντοηλεκτροδυναμικῆς ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς διασήμεους φυσικοὺς M. Born καὶ W. Heisenberg):

«Διὰ τὸν Κέπλερ, ἡ προσπάθεια διὰ νὰ γνωρίσωμεν τοὺς νόμους τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, ἐσήμαινε τὸ δρόμον διὰ νὰ παρουσιάσωμεν σαφῶς ὁρατὸν τὸ μέγεθος καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Δημιουργοῦ. Εἰς τὸ παράδειγμα αὐτὸ βλέπομεν, ὅτι ἡ ἔρευνα θεωρεῖται ὡς μία μορφή λατρείας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποῖα πρέπει νὰ γίνη: ὡς ταπεινόφρων ὑποδοχὴ τοῦ μυστηρίου, ποὺ ὑπάρχει εἰς τὴν Δημιουργίαν - τρόπον τινὰ συγκεκαλυμμένη γραφή, τὴν ὁποῖαν μπορεῖ νὰ διαβάσῃ μόνον ἐκεῖνος, ποὺ κάμνει σοβαρὰν προσπάθειαν, μόνον ἐκεῖνος ποὺ θυσιάζεται καὶ κοπιᾷ πραγματικά. Καὶ

τήν κλίσιν αὐτή, διὰ νὰ αἰσθανθοῦν τὰ ἴχνη τοῦ Θεοῦ μέσα εἰς τὰ μυστικά τῆς φύσεως, τὴν εἶχαν μερικοὶ μεγάλοι ἔρευνηταί ... Οἱ ἔρευνηταὶ αὐτοὶ ἐζητοῦσαν τὴν γνῶσιν, ἀντιμετώπιζαν ὅμως τὴν ἔρευναν μὲ σέβας ... Κατὰ τὴν χριστιανικὴν ἀντίληψιν, συνεχίζει, αὐτὴ αὐτὴ ἢ πίστις εἶναι ἓνα δῶρο τῆς χάριτος. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν μεγαλοφυᾶ ἱκανότητα πρὸς γνῶσιν· εἶναι καὶ αὐτὴ ἓνα δῶρον τῆς χάριτος. Πρέπει δὲ νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ γνῶσις, ποὺ ἀποκτᾶται χωρὶς σέβας πρὸς τὴν ἔρευναν, περικλείει κινδύνους» (σ. 53-54).

Hermann Weyl (Καθηγητὴς Μαθηματικῶν τῶν Πανεπιστημίων Goettingen, Princeton, Ζυρίχης):

«Ἡ ἁρμονία τοῦ σύμπαντος, τονίζει ὁ Weyl, δὲν εἶναι οὔτε μηχανικὴ οὔτε ψυχικὴ· εἶναι μαθηματικὴ καὶ θεία». Προσπαθῶν δὲ νὰ εὔρη τὴν ἀληθῆ θέσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν κόσμον καὶ τὴν σχέσιν ποὺ ἔχει μετὰ τοῦ σύμπαντος, παρατηρεῖ τὰ ἑξῆς: «Τὴν ἐσχάτην θεμελίωσιν τῆς κανονικῆς διακυβερνήσεως τοῦ κόσμου δυνάμεθα νὰ τὴν εὔρωμεν μόνον εἰς τὸν Θεόν· τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν μίαν ὄψιν τῆς θείας Ὑπάρξεως. Τοιοῦτοτρόπως ἡ τελικὴ ἀπάντησις εὐρίσκεται, ὀπίσω ἀπὸ πᾶσαν γνῶσιν, μόνον εἰς τὸν Θεόν» (σ. 96).

Arthur Compton (Νομπέλ Φυσικῆς 1927, «ἐπειδὴ ἀνακάλυψε τὸ φαινόμενο ποὺ φέρει τὸ ὄνομά του»):

«Ἐτσι ἡ ἐπιστῆμη μᾶς ἐβοήθησε νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν ἀνωτέραν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν τὸν ἑαυτὸν μας. Ἀναγνωρίζομεν τὸ μεγαλεῖον τοῦ προγράμματος τῆς φύσεως, ποὺ εἶναι ἀνεπτυγμένον ἐνώπιόν μας, καὶ αἰσθανόμεθα ὅτι εἴμεθα ζωντανὰ μέρη ἐνὸς μεγάλου ἔργου, εἰς τὸ ὁποῖον μία ἰσχυροτάτη Διάνοια ἐργάζεται ἔξω ἀπὸ τὸ κεκρυμμένον σχέδιόν της. Εἰς τὰ χέρια μας κρατοῦμεν τὸν ἔλεγχον τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τοῦ πλανήτου αὐτοῦ. Ἐὰν πραγματικὰ ἡ δημιουργία σκεπτομένων προσώπων εἶναι ἓνα κύριον ἀντικείμενον τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ σύμπαντος, καὶ ἐάν, ὅπως ἔχομεν λόγους νὰ εἰκάζωμεν, τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶναι τώρα τὸ ὑψιστον Αὐτοῦ δημιούργημα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, μᾶς δίδεται πλήρως ἡ εὐκαιρία καὶ μᾶς βαρύνει τὸ χρέος νὰ ἐργασθῶμεν ὡς συνεργάται τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ μέγαλον του ἔργον. Ποία εὐγενεστέρα φιλοδοξία μπορεῖ νὰ κυριεύσῃ ἓναν ἀπὸ τὸ νὰ συνεργάζεται μὲ τὸν Δημιουργόν του, διὰ νὰ διαπλάσῃ ἓναν κόσμον καλύτερον ἀπὸ ἐκεῖνον εἰς τὸν ὁποῖον ζῆ; 'Ὁ πατήρ μου ἐργάζεται ἔως ἄρτι, κάγὼ ἐργάζομαι!» (σ. 117).

«Ἐρχόμεθα τώρα διὰ νὰ ἀνεγκύσωμεν ἐκ νέου ἓνα κόσμον τάξεως, ποὺ μέχρι τώρα ἦτο γεμᾶτος ἀπὸ σφάλματα, ἀπὸ ἀνησυχίες καὶ ἀπὸ κινδύνους. Ἀλλὰ ἡ τάξις αὐτὴ θὰ ἔλθῃ καὶ θὰ λειτουργήσῃ καὶ θὰ ἔχῃ διάρκειαν, διότι ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δὲν θὰ θελήσῃ ἐσκεμμένως νὰ σκάψῃ τὸν τάφον της. Ἐπὶ πλέον μπορούμε νὰ σπεύδωμεν μὲ ταχύτητα πρὸς τὸν αὐριανὸν κόσμον τῆς τάξεως, πρὸς τὴν

ανάπτυξιν καὶ τέλος πρὸς τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειάν του, ἐὰν διατηρήσωμεν θαρραλέως τὴν πίστιν μας. Πίστιν εἰς τὸν θρίαμβον τῆς ἀληθείας, πίστιν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀγωγὴν, πίστιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δημοκρατίαν, πίστιν εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, πίστιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην πρόοδον - καὶ τέλος πλουσίαν καὶ ἀξιόμισθον πίστιν εἰς τὸν Θεόν» (σ. 118).

George Thomson (Νομπέλ Φυσικῆς 1937, «γιά τὴν ἀνακάλυψη τῆς περιθλάσεως τοῦ ἠλεκτρονίου ἐπὶ κρυστάλλων»):

«Περιέχει [ἡ *Δήλωσις τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων* τοῦ 1946] μίαν καθαρωτάτην καὶ πολύτιμον ἔκθεσιν ἀληθειῶν, οἱ ὁποῖες πολὺ συχνὰ ἀγνοοῦνται. Οἱ δυσχέρειες τῆς παρούσης ἐποχῆς ὀφείλονται εἰς τὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦν νὰ ζήσουν χωρὶς θρησκείαν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πίπτουν θύματα τῆς ἀπάτης τῶν πολιτικῶν ἀπόψεων τῶν ἄκρων, αἵτινες πληροῦν τὸ συναισθηματικὸν κενὸν τὸ ὁποῖον δημιουργεῖται ἐκ τῆς ἀπουσίας θρησκευτικῶν πεποιθήσεων. Εἶναι πολὺ λυπηρὸν ὅτι οἱ ἐπιστημονικὲς ἀλήθειαι ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς τὴν προσπάθειαν ὅπως δυσφημηθῇ ὁ Χριστιανισμὸς. Δὲν ὑπάρχει ἀντίθεσις μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ οἰουδήποτε ἐκ τῶν πορισμάτων τῶν φυσικῶν. Ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅπου ἡ φυσικὴ ἦτο ντετερμινιστικὴ καὶ μηχανιστικὴ, ἄνδρες ὅπως ὁ Newton, ὁ Faraday καὶ ὁ Maxwell δὲν ἐδυσκολεύθησαν νὰ συνδυάσουν τὶς ἐπιστημονικὰς γνώσεις πρὸς μίαν βαθεῖαν πίστιν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν. Τώρα, ὁπότε οἱ φυσικοὶ νόμοι κατήντησαν, κατὰ τὸ μέγιστον μέρος, νὰ θεωροῦνται διαπιστώσεις πιθανοτήτων, καὶ δὲν δίδεται πλέον πίστις εἰς τὸν ἄκαμπτον ντετερμινισμόν, δικαιολογεῖται πολὺ ὀλιγώτερον ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι οἱ φυσικὲς ἐπιστῆμες εἶναι καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἀντίθετες πρὸς τὶς οὐσιώδεις ἀλήθειαι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἔχει ὑψίστην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀνάρρωσιν τοῦ κόσμου νὰ ἀναγνωρισθῇ εὐρέως ἡ πραγματικότης αὐτῆ καὶ συγχαίρω τὴν Ἐνωσίαν σας διότι μὲ τόσον εὐγλωττον τρόπον ἐπιμένει ἐπ' αὐτῆς εἰς τὴν *Δήλωσιν*» (σ. 187-188).

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
Δήλωσις Ἑλλήνων Ἐπιστημόνων Λογοτεχνῶν καὶ Καλλιτεχνῶν (1946)

«Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἐργάται τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρέυνης καὶ τῶν γραμμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα, θεωροῦμεν ὑποχρέωσίν μας νὰ διακηρύξωμεν καὶ δημοσίᾳ τὴν πεποιθήσιν μας ὡς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐπὶ τῶν μεγάλων βασικῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ὑπερικήσῃ τὰς δυσχερείας τῶν καιρῶν καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πνευματικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ὑλικὴν ἀναδημιουργίαν τοῦ Ἔθνους. Ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικὴν καὶ ἀμερόληπτον ἔρευναν τῆς ἐπιστήμης, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ὁποίας ἕκαστος ἡμῶν ἔχει ἀφιέρωσει τὰς δυνάμεις του, ἀπὸ τὴν ἐπαφὴν μὲ τὴν ζωὴν τῶν γραμμάτων, τῆς τέχνης, τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει, ἀπὸ τὴν παρακολούθησιν τῆς γενικῆς ἀνθρωπίνης πείρας καὶ μάλιστα τῶν τελευταίων χρόνων, κατελήξαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι:

1. Τὸ μέλλον καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἀλλὰ καὶ τῆς χώρας μας εἰδικώτερον, ἐξαρτᾶται κατὰ πρῶτον λόγον ἀπὸ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀκλόνητον πνευματικὴν θεμελίωσιν τῆς ζωῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, μὲ τὴν ὁποίαν καὶ μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἀληθινὸς πολιτισμὸς.

2. Τοιαύτη θεμελίωσις δὲν εἶναι δυνατὴ, ἂν ὁ σημερινὸς ἀνθρωπος δὲν χρησιμοποιοῦσῃ τὸν θησαυρὸν τῶν ἀξιών, τὰς ὁποίας τοῦ προσφέρει ὁ Χριστιανισμὸς, ἡ χριστιανικὴ Πίστις, ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ. Ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὰς ἀξίας αὐτὰς εἶναι ἀπομάκρυνσις ἀπὸ κάθε βάσιμον ἐλπίδα, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης θὰ δυνηθῇ νὰ οἰκοδομήσῃ μέλλον καλύτερον ἀπὸ τὸ παρὸν.

3. Ἐπὶ πλέον, ἡ ἀπομάκρυνσις αὕτη ἀντιτίθεται πρὸς τὰ συμπεράσματα τῆς πράγματι ἀπροκαταλήπτου κριτικῆς ἐρέυνης ἐπὶ τῶν μεγάλων βασικῶν διὰ τὸν ἀνθρωπον προβλημάτων, καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταλήγει ἡ σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, ἡ ὁποία διεξάγεται ἐντὸς τοῦ ὄντως ἐπιστημονικοῦ πεδίου, μὲ αὐτστηρῶς ἐπιστημονικὴν μέθοδον καὶ πνεῦμα γνησίως ἐπιστημονικόν. Τόσον εἰς τὰς θετικὰς, φυσικὰς καὶ βιολογικὰς, ὅσον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας, ἡ πρόοδος τῆς συγχρόνου ἐρέυνης κατέδειξεν, ὅτι ἡ προσπάθεια νὰ φανῇ ἡ ἐπιστήμη ὡς διαψεύδουσα τὴν χριστιανικὴν Πίστιν, δὲν ἔχει κανὲν ἐπιστημονικὸν ἔρεισμα. Κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀνμιγνύῃ τὴν ἐπιστήμην εἰς τὸ πεδίον ὅπου εὐρίσκονται τὰ μεγάλα μεταφυσικὰ ζητήματα καὶ νὰ χρησιμοποιῇ τὸ ὄνομα καὶ τὸ κῦρος τῆς ἐπιστήμης διὰ νὰ στηρίξῃ πολεμικὴν ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς Πίστεως. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς Τέχνης, τῆς καλλιτεχνικῆς ἐν γένει δημιουργίας, ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸν χριστιανικὸν ὑπογραμμόν, ὅχι μόνον δὲν ὑπαγορεύεται ἀπὸ οἰανδήποτε ἀνάγκην ἢ σκοπιμότητα γνησίας καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, ἀλλὰ, τούναντίον, ἀποτελεῖ πλήγμα βαρὺ διὰ τὴν Τέχνην καὶ τὴν ἐκτοπίζει ἀπὸ τὴν ἠγετικὴν θέσιν ἡ ὁποία τῆς ἀρμόζει μέσα εἰς ἕνα γνήσιον πολιτισμόν.

4. Ἡ σειρά ἀποτυχιῶν καὶ ἀπογοητεύσεων ποὺ χαρακτηρίζει τοὺς νεωτέρους χρόνους κατέστησε φανερόν, ὅτι ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ἐπιτακτικοῦ αἰτήματος διὰ μίαν

πλήρη ανασυγκρότησιν, κοινωνικήν καὶ οἰκονομικήν, διὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ δικαίου, τῆς ἠθικῆς, τῶν ἀρχῶν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, τότε μόνον εἶναι δυνατὴ, ὅταν ἡ ζωὴ τῶν ἀτόμων καὶ ἡ ζωὴ τῆς κοινωνίας διαποτισθῇ ἀπὸ τὴν Πίστιν ἐπὶ τῆς ὁποίας οἰκοδομεῖται ὁ Χριστιανισμός, ὅταν ἡ ἠθικὴ ἐπιταγὴ, στηριζομένη εἰς τὴν Πίστιν αὐτήν, λάβῃ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου τὴν πρέπουσαν δύναμιν ἐπιβολῆς. Χωρὶς τὴν δύναμιν αὐτήν καὶ οἱ εὐγενέστεροι πόθοι καὶ τὰ ὀρθότερα θεωρητικῶς σχήματα καταντοῦν χίμαιραι καὶ ὀδηγοῦν εἰς σκληρὰς ἀπογοητεύσεις.

5. Τέλος, ἡ ἀγωγή τοῦ ἀτόμου, ἰδίως δὲ ἡ ἀνατροφή καὶ μόρφωσις τῆς νεότητος, ἐφ' ὅσον δὲν στηρίζεται εἰς τὸν πλήρη σεβασμὸν τῶν χριστιανικῶν ἀξιῶν, ὀδηγεῖ κατ' ἀνάγκην εἰς ἀποτυχίαν, εἰς πνευματικὸν ὑποσιτισμὸν τῆς νέας γενεᾶς καὶ εἰς ἠθικὴν ἀναπηρίαν. Ἀντιθέτως, τὸ χριστιανικὸν μορφωτικὸν ἰδεῶδες θὰ δώσῃ βάσιν καὶ ἐλπίδα ἐπιτυχίας εἰς κάθε ἀληθῶς προοδευτικὴν προσπάθειαν, διὰ νὰ εὕρῃ ἐπιτυχὴ λύσιν τὸ πρόβλημα τῆς ἀγωγῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου.

Τὰ συμπεράσματά μας αὐτὰ συμπίπτουν πρὸς τὴν στροφὴν, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὴν νεωτέραν ἐπιστήμην καὶ καθ' ὅλου διανόησιν καὶ συνεχῶς ἐκδηλοῦται κατὰ τὸν πανηγυρικώτερον τρόπον, διὰ στόματος κορυφαίων συγχρόνων ἐπιστημόνων καὶ πνευματικῶν ἐν γένει ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου. Ἀνεξαρτήτως πρὸς τὸ τί ἐγένετο ἄλλοτε, σήμερον ἡ ἐπιστήμη ἀλλὰ καὶ ἡ ζωντανὴ νεωτέρα Τέχνη, γνωρίζει νὰ σέβεται τὴν χριστιανικὴν Πίστιν καὶ τὴν ἀνυπέρβλητον δημιουργικὴν ἀξίαν της. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν του τὴν τοιαύτην ἐξέλιξιν, νὰ μὴ βασιζέται πλέον εἰς ἀπηρχαιωμένας ἀντιλήψεις περὶ τῶν σχέσεων τῆς ἐπιστήμης πρὸς τὴν χριστιανικὴν Πίστιν καὶ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν, καὶ νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἡ ἐπιστροφή πρὸς τὴν χριστιανικὴν Πίστιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἔχει συνυφανθῆ τοῦ Ἔθνους μας ἡ ὑπόστασις καὶ εἴκοσιν αἰώνων ἱστορία, ὄχι μόνον ἐναρμονίζεται πλήρως πρὸς τὰ συμπεράσματα τῆς προόδου τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν ἐγγύησιν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν τεραστίων προβλημάτων τὰ ὁποία θέτουν ἐνώπιόν μας οἱ σημερινοὶ καιροί, τὴν ἐπιτακτικωτέραν προσταγὴν διὰ τὴν ζωὴν μας καὶ διὰ τὸ μέλλον μας».

[Ἀκολουθοῦν τὰ διακόσια τριάντα δύο (232) ὀνόματα τῶν ὑπογραψάντων].

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήνα

Τηλ.: 210 3245169, www.xee.gr, info@xee.gr